

JAARVERSLAG 2016

1. VOORWOORD

Het jaar 2016 was weer een succesvol jaar voor onze heemkundekring. Het ledenbestand laat een duidelijke stijging zien. Dat is niet op de laatste plaats te danken aan onze nieuwe huisvesting in het Heemhuis, gemakkelijk bereikbaar en voor iedereen te vinden.

Door de nieuwe huisvesting kunnen we ook meer activiteiten in het Heemhuis opzetten. Zo was er de boekenmarkt van cultuurhistorische boeken en kon voor een kleiner gezelschap een filmvertoning met oude opnamen over de Philipsfabrieken worden vertoond. Ook geeft het Heemhuis ruimte voor het houden van tentoonstellingen. In het kader van de open monumentendag werd de tentoonstelling over de gemeentehuizen van Nuenen, Gerwen en Nederwetten opgezet.

Het nieuwe logo, ontworpen door Peter van Kemenade, is inmiddels erg vertrouwd aan het worden. Het is een modern en aansprekend logo dat gebruikt wordt bij alle presentaties van de heemkundekring intern en extern.

Veel leden waren ook afgelopen jaar weer actief in de verschillende werkgroepen. Verderop in dit jaarverslag kunt u kennisnemen van alle activiteiten.

Onze heemkundekring timmerde met verschillende projecten weer aardig aan de weg. Zo werd het project Terugbeeld gerealiseerd. Panelen met informatie over afgebroken gebouwen en verdwenen buurtschappen in Nuenen, Gerwen en Nederwetten en op het Eeneind. Het project Terugbeeld is gefinancierd kunnen worden dankzij de medewerking van de Stichting Cultuurfonds Nico en Zingra Nagtegaal-Geerts.

Heemkundekring De Driehornick krijgt regelmatig de beschikking over bidprentjes, oude familiefoto's en zelfs hele familie-archieven. Zaken die vaak tevoorschijn komen bij het opruimen van zolders. Het gaat dikwijls om zaken waarvoor andere familieleden geen belangstelling hebben. De heemkundekring is blij met de aangeboden stukken. Deze worden gesorteerd en gearchiveerd en regelmatig worden hieruit gegevens gehaald voor publicatie in boeken en in het cultuurhistorisch tijdschrift de Driehornickels. Vermeldenswaard is de schenking van het ingelijste 'Bewijs van Hoffelijk Ontslag als leerlinge der Bijzondere Meisjesschool' van Johanna Bunthof uit 1917.

Met voldoening terugkijkend op 2016, kan de heemkundekring zich opmaken voor weer een succesvol nieuw jaar waarbij gesteld kan worden dat De Driehornick met recht de titel van cultuurhistorische vereniging voor Nuenen, Gerwen en Nederwetten kan waarmaken! Het woord is aan onze leden!

Roland van Pareren,
Voorzitter

2. BESTUUR

2.1. Algemene Ledenvergadering

De Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 18 februari 2016 in de Scarabee en werd bijgewoond door 41 leden.

Na de pauze gaf Gerard de Laat een voordracht over het Nuenense dialect.

2.2 Samenstelling Bestuur

In 2016 was de bestuurssamenstelling als volgt:

- Roland van Pareren, voorzitter
- John Parmentier, secretaris
- Piet van den Heuvel, penningmeester
- Herman Bulle, lid
- Jan Vellekoop, lid

2.3 Samenstelling van de kascontrolecommissie

Voor de kascontrolecommissie 2016 werden benoemd Hans Dirksen en Eric Nagtegaal met als reserve lid Theo Kuijten.

2.4. Bestuursvergaderingen

In 2016 werd zeven keer vergaderd, namelijk op 15 januari, 4 maart, 13 mei, 29 juli, 2 september, 18 november en 16 december. Van deze vergaderingen werd een schriftelijk verslag gemaakt. Daarnaast vonden regelmatig korte werkvergaderingen plaats waar urgente zaken werden behandeld.

2.5 Financieel overzicht 2016

Zie het meegezonden financiële overzicht 2016 met de begroting 2017.

2.6 Externe contacten

Er waren regelmatig contacten met andere organisaties en instellingen op het gebied van cultuur historie zoals:

- B&W en ambtenaren van de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten op het gebied van monumentenzorg, bestemmingsplannen en cultuurhistorische activiteiten,
- Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) afd. Kempen en Peelland,
- Archeologische Vereniging Kempen en Peelland (AVKP),
- Brabants Heem en diverse heemkundekringen uit de regio,
- Film- en fotobank Noord-Brabant,
- Stichting Open Monumentendag,
- Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) te 's-Hertogenbosch,
- RK parochie Heilig Kruis en de Protestantse Gemeente Nuenen (PGN),
- Vereniging Omwonenden Kasteel Eckart (VOKE).

Ook is de vereniging met Gerard de Laat vertegenwoordigd in de Gemeentelijke Monumentencommissie en met Foppe de Lang, Jos Thielemans en Roland van Pareren in de Commissie Straatnaamgeving. Ook is er regelmatig overleg met beleidsambtenaar Pauline Jansen als contactpersoon voor onze heemkundekring.

3. LEDEN

Het ledental is dit jaar ook weer toegenomen en staat op 213.

4. VERENIGINGSACTIVITEITEN

4.1 Lezingen

In het kalenderjaar 2016 werden onze lezingen wederom in de Scarabee gehouden. Helaas moeten we constateren, dat de bezoekersaantallen significant gedaald zijn sinds we de voormalige bibliotheek in het centrum moesten verlaten. Gemiddeld woonde 40 personen de lezingen bij. Ook waren we gedwongen halfweg het jaar de donderdag voor de dinsdag te verruilen. We overwogen dan ook om met ingang van het volgend seizoen (na september) elders onderdak te zoeken. Er zijn echter niet veel betaalbare locaties in het centrum van Nuenen. Klooster, Regenboogkerk en Van Gogh kerkje vallen om financiële redenen af.

In het afgelopen jaar hadden we de volgende lezingen:

21 januari; *De mooiste kerken van Noord Brabant*, door Wies van Leeuwen,
18 februari na de ledenvergadering; *Het Nuenens Dialect*, door Gerard de Laat,
17 maart 2016; *Levend heidendom in een christelijk Europa*, door Ton Spamer,
21 april 2016; *Jeroen Bosch, daar zit muziek in*, door Ben Hartman,
18 oktober 2016; *Wat staat er eigenlijk*, lezing over paleografie (Oud schrift) door Astrid de Beer,
15 november 2016; *Een criminele lezing*, door Simon van Wetten.

4.2 Excursie

De snertwandeling op 29 december georganiseerd door Jan Vellekoop en Piet van den Heuvel ging dit jaar naar Aarle-Rixtel en was met circa 40 deelnemers vol bezet. We brachten een bezoek aan het heemhuis van heemkundekring Barthold van Heessel gevolgd door een rondleiding door het dorp en een bezoek met rondleiding aan de klokkengieterij. Dit alles onder deskundige leiding van leden van de heemkundekring aldaar.

4.3 Vrijwilligersbijeenkomst

Deze bijeenkomst voor onze actieve leden werd gehouden op 16 april in café Schafrath. De gebruikelijke korte presentatie, dit keer over het project Terugbeeld, werd verzorgd door Roland van Pareren

4.4 Presentaties

In 2016 werden door leden van de heemkundekring verschillende presentaties gegeven. Over het project Terugbeeld in de Dorpswerkplaats op 1 mei, bij de KBO op 27 oktober onder de noemer 'schuif aan tafel bij...' en voor de Vrouwengroep van de parochie op 31 oktober. Op uitnodiging van W70 werd op 8 november een presentatie van Terugbeeld gegeven in het kader van een bijeenkomst over de toekomst van de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten

5. ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEPEN

5.1 Werkgroep Paleografie (Oud schrift)

Het jaar 2016 was voor de werkgroep een overgangsjaar. Nadat eerder de activiteiten voor het regionaal archief (RHCE) werden gestaakt in verband met gebrek aan ondersteuning vanuit het RHCE, werd in de loop van het verslagjaar gezocht naar een nieuw werkterrein. Dit werd gevonden in het transcriberen van het archief Opwettense Watermolen. Nu bleek echter dat de bezetting van de werkgroep te gering was om dit werk effectief ter hand te kunnen nemen.

Bovendien bleek het niet mogelijk voldoende vaak bijeen te komen ten gevolge van de drukke andere verplichtingen van de coördinator Jan Kamp. Aan het eind van het verslagjaar stelde hij zijn functie ter beschikking. Momenteel beraadt de werkgroep zich samen met het bestuur op de toekomst van de werkgroep.

5.2 Werkgroep Genealogie

In samenwerking met de NGV werden twee genealogische inlopen georganiseerd waarvan de eerste druk werd bezocht. De tweede moest door een storing in het elektriciteitsnet op het laatste moment worden afgelast.

De bestanden met persoonsgegevens werden weer uitgebreid met de verkregen gegevens uit familieonderzoek. Het bestand bevat nu de gegevens van circa 50.000 personen. Diverse leden en niet leden kregen hulp bij hun familieonderzoek.

Door de inzet van een aantal leden waren we in staat de voorgaand jaar van Jack van Hoek verkregen verzameling van 10.000 bidprentjes bijna in zijn geheel in ons indexbestand te integreren. Onze verzameling bevat nu circa 40.000 bidprentjes.

5.3 Werkgroep Historische Geografie

Door tijdgebrek van de leden heeft de activiteit van de werkgroep tot het najaar stilgelegen. Later in het jaar zijn twee leden tot de werkgroep toegetreden die nu uit vier leden bestaat. We zijn nu ook begonnen met de geplande omzetting en uitbouw van onze kadastrale gegevens op de overeengekomen manier met de heemkundekringen van ZO Brabant en Noord-Limburg. Met die kringen wordt intensief samengewerkt en wij krijgen van hen de ondersteuning om de systemen onder de knie te krijgen.

Voor een aantal personen werd een huisonderzoek gedaan. Het onderzoek voor de Hr. Rens van der Heijden resulteerde in een prachtig boek van zijn hand over de Heidehoeve in Gerwen. Het boek is in onze bibliotheek ter inzage.

5.4 Werkgroep Historisch Beeldmateriaal

De database met foto's is medio 2016 verhuisd van de universiteit Tilburg naar Thuis in Brabant, omdat de UVT deze activiteit niet langer ondersteunt. Deze overgang is bepaald niet zonder problemen verlopen. Bovendien heeft de werkgroep een lid verloren: Arjaan den Haan is verhuisd naar Aalst/Waalre en heeft daarom afscheid genomen van de heemkundekring.

5.5. Werkgroep Archeologie en Monumenten (A&M)

Algemeen

De werkgroep bestaat eind 2016 uit 10 leden, maar door allerlei andere bezigheden van de leden is uitbreiding dringend gewenst. Al dan niet op projectbasis.

We proberen elkaar zo goed mogelijk te ondersteunen bij de diverse activiteiten op het gebied van Archeologie en Monumenten. We kwamen één keer per maand bij elkaar om de lopende zaken door te nemen en nieuwe dingen op te pakken.

De voorbereiding van de Open Monumentendag (OMD) heeft dit jaar minder beslag gelegd op de werkgroep als geheel. Twee leden uit de werkgroep hebben samen met Pauline Jansen van de gemeente een zeer succesvolle dag georganiseerd over de Nuenense gemeentehuizen. Hierover is ook weer vanuit de werkgroep een zeer mooi boekje geproduceerd. Op de dag zelf hebben velen een onmisbare bijdrage geleverd. De bijbehorende kleine tentoonstelling siert het Heemhuis al enkele maanden.

Archeologische activiteiten

- Archeologische vooronderzoeken en opgravingen

Op de Luistruik is in 2014 opnieuw een middeleeuwse waterput, gemaakt van één boomstam, aangetroffen. In dit jaar is besloten deze waterput niet te conserveren of te behouden door de HKK. Wel is de suggestie gedaan deze te gebruiken bij het voorgenomen zichtbaar maken van de vindplaats in de openbare ruimte.

De werkgroep volgt wat er gebeurt met de vondsten die opgegraven zijn in de tuin van Jef Kuijten. De rapporten van opgravingen zijn in het Heemhuis ter inzage.

Maria Brokken is de contactpersoon archeologie. Aan de onderzoeksbureaus is op hun verzoek een aantal malen informatie verstrekt. Zij volgt ook regelmatig graafwerkzaamheden die plaatsvinden. Zoals de uitdieping van de 'Van Goghvijver'. Verder is het de bedoeling dat er in het Heemhuis een kleine sorteerkwaaier wordt gecreëerd.

Monumenten activiteiten

- Vervallen boerderij Gerwenseweg 3

De eigenaren laten dit gemeentelijke monument nog steeds totaal vervallen. Een artikel in de Nuenense krant heeft niet tot beweging geleid. De gemeente heeft ook niet gereageerd op het door Heemschut gedane handhavingsverzoek.

- Torendag (Kerken in Peelland) 2016

De Nuenense bijdrage aan de regionale torendag was er dit jaar beperkt tot de Gerwense toren met kerk. De heemkundekring heeft daarbij geen actieve rol gespeeld.

- Wederopbouwproject

Het is de werkgroep dit verslagjaar niet gelukt voortgang te maken met de inventarisatie. De inventarisatie is bedoeld als voorbereiding voor een eventuele bescherming van dergelijke panden/structuren door de gemeente.

- Onze medewerking is gevraagd om de waterput en het keldergewelf Hooidonk te restaureren en beter zichtbaar te maken. In 2017 zullen we bezien hoe we daar een bijdrage aan kunnen leveren.

- De werkzaamheden aan het archief van de Opwettense watermolen zijn in 2016 voortgezet en nu een heel eind gevorderd. Wellicht kan hier in de toekomst een publicatie uit rollen.

- Ruimtelijke Ordening

De werkgroep wil graag actief betrokken blijven bij ruimtelijke ordeningsprojecten binnen de gemeente. Op dit moment speelt het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

- Kennisoverdracht

Het lijkt er op dat er vanuit scholen meer belangstelling komt voor de lokale historie. Leden van de werkgroep zijn bereid te vertellen over archeologie en monumenten. We hopen dat in 2017 meer bekendheid te kunnen geven.

5.6 Werkgroep Parochiearchieven

De archiefkamer in het parochiecentrum aan Het Park is prachtig ingericht en het archief begint zijn definitieve vorm te krijgen. Doordat nog regelmatig archiefmateriaal te voorschijn kwam duurde het toch langer dan wij hadden gedacht om het werk af te ronden. Het archief van de H.Clemens is gereed en met dat van de H.Lambertus zijn we bijna klaar. De documentatie van de St.Clemens is voorlopig behandeld en krijgt hierna zijn definitieve vorm.

5.7 Redactie Driehornickels

Het jaar 2016 was een jubileumjaar voor ons cultuur historisch tijdschrift Driehornickels. Het was 25 jaar geleden dat het eerste nummer uitkwam. Nog onzeker en onwennig hoe het blad gestalte te geven en vooral hoe het als periodiek vol te kunnen houden, is de toenmalige redactie aan die taak begonnen. Met enthousiasme en volharding is het een tijdschrift geworden waar de heemkundekring trots op kan zijn. Dat is vooral te danken aan alle in lokale geschiedenis geïnteresseerden, al dan niet lid van onze vereniging, die hun kennis op papier

zetten en het aanbieden om te publiceren. Zij hebben met de Drijehornickels hiervoor een uitstekend platform.

Van Rob Verhallen en Bob de Smit is in december afscheid genomen als redacteuren van de Drijehornickels. Rob heeft vanaf de oprichting van de redactie deel uitgemaakt. Bob de Smit was sinds 2007 actief als redacteur en tot de verschijning in offset met name als opmaker. In het eerste nummer werd uitvoerig stilgestaan bij het overlijden van ons erelid Nico Nagtegaal. Op zes pagina's verscheen een overzicht van zijn verdiensten voor de lokale geschiedenis en voor de heemkundekring in het bijzonder.

5.8 Bijzondere Uitgaven

Voor iedere bijzondere uitgave stelt het bestuur een projectgroep in. Gedurende 2016 waren dat:

Blokje Om

Op verzoek van Agnes Leijen heeft de heemkundekring haar wandeldoosje 'Blokje Om' uitgegeven. Het betreft de uitgave van een doosje met vouwkaartjes waarop 20 'Blokjes Om' staan beschreven: 18 wandelingen en 2 fietstochten in en rond Nuenen, Gerwen en Nederwetten, allen met een cultuurhistorisch thema.

De Blokjes Om zijn een selectie uit de vele Blokjes Om die Agnes Leijen eerder in De Nuenense Krant had gepubliceerd. Het idee kwam om deze te bundelen en uit te geven. Agnes heeft dit idee uitgewerkt met als resultaat een compact en fraai vormgegeven doosje met gebruiksvriendelijke wandel- en fietskaartjes

De officiële presentatie van 'Blokje Om' vond plaats op zaterdag 3 september 2016 in het Heemhuis met de overhandiging van de eerste exemplaren aan wethouder Martien Jansen en aan Maikel van der Heijden, hoofdredacteur van De Nuenense Krant.

Een volksgericht in Opwetten in 1789

Geschreven door door Joop Glasbergen. Hiervan wordt in 2017 een kleine oplage gedrukt.

Geschiedenis van het St. Elisabethgesticht in Nuenen

Gedurende het jaar heeft de projectgroep verder gewerkt aan deze uitgave. Het boek zal verschijnen bij het 130-jarig bestaan van Het Klooster. Om een redelijke oplage te realiseren is contact opgenomen met de kruisvereniging.

5.9 Bijzondere Projecten

Terugbeeld

Onder de naam Terugbeeld werd in 2015 door onze heemkundekring een projectgroep ingesteld met als doel om verdwenen monumenten, markante gebouwen en buurtschappen in Nuenen, Gerwen en Nederwetten en op het Eeneind vast te stellen en deze op een zuil met een informatiepaneel weer te geven. In het voorjaar van 2016 werden er 38 informatiepanelen geplaatst. De firma 4Pr Realisation maakte het ontwerp en gemeentewerken plaatste de zuilen. De oud-burgemeesters Harry Terwisse en Willem Ligtfoot hebben op 23 april 2016 het project Terugbeeld officieel overgedragen en namens de heemkundekring geschonken aan de gemeenschap van Nuenen, Gerwen en Nederwetten via locoburgemeester Martien Jansen, als haar vertegenwoordiger. Deze overdracht vond plaats in het Heemhuis.

Het project is gerealiseerd met financiële ondersteuning van de Stichting Cultuurfonds Nico en Zingra Nagtegaal-Geerts.

Baron van Hardenbroekpark

Op initiatief van de heemkundekring werd, op voordracht van de commissie Straatnaamgeving, door B&W van de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten besloten om aan het bestaande

park met vijver achter het gemeentehuis de naam te geven van de voormalige eigenaar van het totale terrein Duco Lodewijk Willem baron van Hardenbroek van de Kleine Lindt (1889-1940). Hiervoor werd in het park een Terugbeeld zuil geplaatst. Het straatnaambord en de zuil werden op 2 december 2016 officieel onthuld door de voorzitter van de Stichting "GGD Baron van Hardenbroek van de Kleine Lindt" samen met wethouder Martien Jansen in zijn functie van locoburgemeester gevolgd door een gezellig samenzijn in het Heemhuis.

ANWB borden

Samen met de gemeente werden de teksten van de ANWB borden geplaatst bij een aantal panden in onze gemeente opnieuw beoordeeld naar juistheid en kwaliteit. Een en ander is in een afrondende fase. In de loop van januari 2017 wordt dit project afgerond en door de ANWB gerealiseerd.

Mozaïek Hugo Brouwer

De gemeente wil in het kader van toerisme en vrijetijdseconomie (zie Beleidsuitgangspunten 2014-2018) een cultuurhistorisch lint van het Park tot molen de Roosdonck opzetten. Een van de activiteiten is de voorgenomen herplaatsing van het mozaïek van Hugo Brouwer. Een projectgroep van de heemkundekring werkt aan de realisatie en de financiering hiervan. Gestreefd wordt naar een onthulling op 24 april 2017.

6. HEEMHUIS

6.1 Algemeen

De inrichting van ons Heemhuis werd dit jaar voltooid. Verwarming en verlichting werden aangepast en verbeterd. Ook werd een transportabele geluidsinstallatie aangeschaft.

6.2 Bibliotheek

Zoals toegezegd werden in 2016 de boeken van de Brabant collectie verkregen van de Openbare Bibliotheek in onze verzameling opgenomen. Samen met eigen aanschaf en uit andere bronnen verkregen boeken bracht dit ons totale boekenbestand op 2813 stuks. Hierdoor kwamen we ook in het bezit van veel dubbele exemplaren die samen met boeken die niet in onze verzameling pasten in een openbare verkoop werden aangeboden. De kopers mochten zelf bepalen wat zij voor hun aankoop wilden geven. Dit bracht een aardig financieel resultaat op.

Er werden dit jaar veel boeken geleend. Op de website verschijnt maandelijks informatie over een boek uit onze bibliotheek.

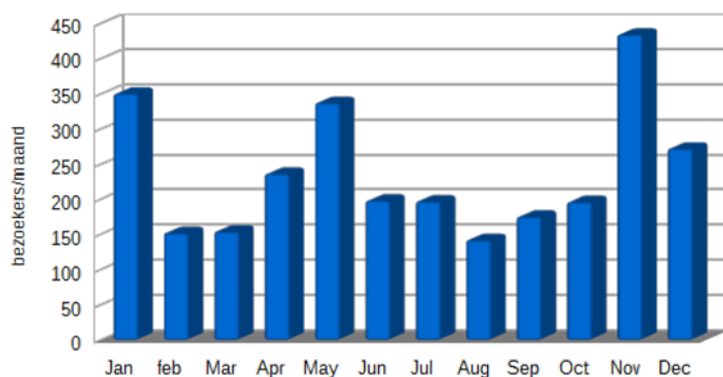
6.3 Website

Over het hele jaar gemeten, krijgen we ruim 230 bezoekers per maand.

De website werd regelmatig aangevuld met nieuwe pagina's en aangepast aan veranderde gegevens. We zijn nu bezig om een aanvulling te geven op het project Terugbeeld met nieuwe foto's en meer informatie.

www.heemkundekringnuenen.nl

bezoekersaantallen

Drijehornickels op de website

In de 25 jaar dat de Drijehornickels bestaat is er een schat aan cultuurhistorische artikelen gepubliceerd. De artikelen die sinds de eerste jaargang in 1992 zijn verschenen, zijn nu via de website toegankelijk gemaakt. Onder *publicaties/ons tijdschrift* vindt u een doorzoekbare index met titels, auteurs, nummer en pagina van de artikelen. U kunt alle artikelen per nummer digitaal bekijken. De uitgaven van het lopende jaar zijn vanwege de losse verkoop echter niet opgenomen.

6.4 Knipselarchief

Om het krantenarchief doorzoekbaar te maken, hebben we het complete historische knipselarchief gescand en omgezet naar pdf. Bovendien hebben we met de uitgevers van de lokale kranten overeenstemming bereikt om alle kranten, die elektronisch beschikbaar zijn (vanaf 2012) op te nemen in ons archief.

Hierdoor is, in het Heemhuis, dit complete archief doorzoekbaar. We hebben er voor gekozen om dit niet via internet aan te bieden omdat daarmee de complexiteit enorm zou toenemen en we eventueel zouden concurreren met de sites van 'De Nuenense Krant' en 'Rond de Linde'. Ook zouden we dan problemen kunnen krijgen met auteursrechten.

Nuenen 01-02-2017

John Parmentier,
Secretaris